

Slovenski dom

Štev. 95.

V Ljubljani, v torek, 28. aprila 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeje
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 695: Nuove vittorie nel cielo d'Africa del Nord

Attività di pattuglie e duelli di artiglierie si sono svolti in taluni settori del fronte Cirenaico.

Nel corso di riuscite operazioni di attacco contro aeroporti Egiziani la caccia tedesca ha sostenuto vittoriosi scontri con quella nemica che perdeva otto apparecchi di tipo americano.

Altri aeroplani sono stati pure mitragliati al suolo e gravemente danneggiati. Azioni di bombardamento a massa dell'aviazione germanica hanno suscitato vasti incendi nella zona degli obiettivi di Malta e provocato forti esplosioni; postazioni contraeree sono state ridotte al silenzio.

In combattimento quattro velivoli inglesi risultano distrutti e quattro altri efficacemente colpiti.

Due aerei britannici nella scorsa notte hanno lanciato poche bombe nei dintorni di Catania; non sono segnalate vittime né danni; un «Hurricane» è stato abbattuto in fiamme dalla difesa contraerea.

Vojno poročilo št. 695:

Novi letalski uspehi v Severni Afriki

Uradno vojno poročilo št. 695 pravi: Delovanje patrol ter topniški dvoboji so se razvijali po nekaterih predelih cirenajškega bojišča.

Med posreženimi napadi na letališča v Egiptu, je nemško letalstvo imelo zmagovite spopade s sovražnikom, ki je izgubil osem letal ameriške vrste. Druga letala so obstreljevali na tleh in jih hudo poškodovali.

Skupinski bombniški nastopi nemškega letalstva so povzročili obsežne požare na predelu ciljev na Malti ter so povzročili hude eksplozije. Protiletalske postojanke so bile prisiljene k molku. V boju so bila sestreljena štiri angleška letala, štiri druga pa uspešno zadeta.

Dve angleški letali sta pretekali noč vrgli nekaj bomb v okolici Catania. Ni poročil ne o žrtvah ne o škodi. En «Hurricane» je v plamenih zbil protiletalska obramba.

Japonska pred novimi vojnimi nalogami

Prava preizkušnja za japonski narod se še bliža, zato je treba strniti vse sile za doseg zmage, je dejal ministrski predsednik v svojem volivnem govoru

Tokio, 28. aprila s. Japonski ministrski predsednik general Tojo je z ozirom na bližnje volitve imel govor, v katerem je dejal: Volitve so tokrat v zelo važnem trenutku. Vojna, ki poteka za veliko Azijo, nima primere v zgodovini sveta. Ta vojna ne bo odločila samo o usodi Azije, temveč tudi o usodi sveta.

Vojna je treba še vojskovati in bližnje razdobje spopada bo šele prava preskušnja za japonski narod in bo zahtevalo od njega popolne enotnosti. V zvezi s sovražnikovim napadom 18. aprila na japonska mesta se morajo Japonci spominjati, da smo zapleteni v veliko vojno. Zaradi tega morajo vsi ustvariti si mišljenje, podobno mišljenju vojakov, ki so v bojnih črtah, pripravljeni moramo biti, da bomo kljubovali slehernemu napadu, ki bi se razdijal na naše domače ozemlje.

Pomen prihodnjih volitev je v tem, da morajo ojačiti organizacijo japonskega naroda. To ojačenje je potrebno, da dosežemo končno zmago ter popolnoma uničimo angleški in ameriški vpliv. Naloga zbornice so zdaj važnejše kakor pa so bile v preteklih petdesetih letih. Vlada upa, da bo japonsko ljudstvo po novih volitvah in po delu zbornice še bolj sodelovalo pri nadaljevanju vojne za veliko Azijo, kakor pa je sodelovalo doslej. Za doseg zmage je treba izvoliti zares sposobne ljudi. Zaradi tega ne smejo volilci gledati na svojo osebno

sodbo, temveč naj volijo samo po navdihu, ki jim ga daje sedanji splošni položaj in ki ga narekujejo potrebe japonskega naroda.

Buenos Aires, 28. aprila s. Poslanik Nove Zelandije v Washingtonu je imel zelo vnmirljiv govor. Trdil je, da je Nova Zelandija zadnji branik na preskrbovalni poti v Tihem morju. To poslednjo trdnjavo je treba braniti za vsako ceno.

Rim, 28. aprila s. Po novicah iz Londona pričakujejo, da se bo vdala vsa Birma. Edino, cesar ni mogoče še vedeti, je vprašanje, ali bo odpor trajal še nekaj dni ali nekaj tednov. Angleške sile so že upehane in so izgubile večino orožja. Japonci pa kar naprej dobivajo svežih čet in težkega orožja. V Londonu priznavajo, da se zavezniki čete stalno umikajo proti Mandalayu, Kitajci pa si prizadevajo braniti vojaško cesto, ki teče po levem boku zavezniške črte do železnice Mandalay-Lashio. Če bi se Japoncem posrečilo napredovati ob tej cesti ter prerezati železnico, bi zavezniki vojski grozila obkolitev. Zdi se, da je japonsko napredovanje hitrejše, kakor so računali zavezniki. Zdi se tudi, da so kitajske in angleške zadnje straže ob reki Zitan-gu hudo ogrožene. Zaradi tega domnevajo, da bo vrhovni poveljnik angleških čet v Birmi, general Alexander, umaknil svoje oddelke s tega bojišča, da bi preprečil obkolitev.

Letalska vojna med Nemčijo in Anglijo

Nemški povračilni napadi na angleško mesto Bath — četrti angleški divjaški napad na prusko mesto Rostock

Hitlerjev glavni stan, 28. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo je večeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču so krajevno delovali naši napadalni in ogledni oddelki. Več sovražnih napadov in sunkov je bilo odbitih. Na Laponskem so nemške in finske čete po hudih obrambnih bojih zavrnile ponovne sovjetske napade. Sovražnik je utrpel silno krvavo izgubo. Mnogo oklepnih voz je bilo uničenih. Okrog Murmanska so nemški lovci v letalskih spopadih sestrelili devet sovražnih lovskih letal, ne da bi pri tem sami kaj izgubili.

V severni Afriki živahno ogledniško delovanje.

Letalski napadi na otok Malto so se nadaljevali z močnimi silami in dobrim uspehom.

Lažja bojna letala so podnevi v polno zadelo vojašnice in neko industrijsko napravo v jugovzhodni Angliji. Na morju blizu Islandije je bil potopljen ogledniški čoln. Močne skupine bojnih letal so v pretekli noči nadaljevale z masčevalnimi napadi na Anglijo. Ob jasnem vremenu so prav uspešno bombardirale mesto Bath.

Angleški bombniki so v noči na 27. april obnovili svoje strahovalne napade na stanovanjske predele mesta Rostocka. Civilno prebivalstvo je imelo znova izgube. Po dosedanjih poročilih sta bila sestreljena dva sovražna bombnika.

Nemški tisk o pomenu in smislu zadnjega Hitlerjevega govora

»Hitler je povedal vse, kar je bilo neobhodno potrebno za pojasnitev položaja pred odločilnimi dogodki«

Berlin, 28. aprila. s. Snoči je berlinski tisk podčrtal najvažnejše točke iz govora nemškega vodje ter poudaril njihov pomen. Naglasil je zlasti, da je prvič v zgodovini, in sicer sredi vojne, prišlo do popolne razjasnitve med vlado in narodom. Dejstvo je, ki mu ni primere, da sta se vodja in narod tako odkritosrečno lahko pogovorila o resnih nevarnostih pretekle zime, o katerih je ljudstvo zvedelo po stotinah in tisočih pisem od vojakov na vzhodnem bojišču. Prav tako je dejstvo brez primere, da se vodja in narod na podlagi doživetih preskušenj in v tako obsežni vojni doseženih uspehov strinja, da je treba zdaj podeliti kakršno koli pravico nad vsemi in nad vsakim njemu, ki je v trenutku nevarnosti svojo lastno usodo povezal z usodo vojakov na bojišču. »Vodja«, je zapisal list »Nacht-ausgabe« ni v svojem večerajšnjem govoru o bližnji bodočnosti povedal niti besede več kakor, kar je bilo neobhodno potrebno za pojasnitev vojaškega položaja, ko stojimo pred odločilnimi dogodki. Opominjajoč na posledicah načrtanih letalskih napadov na nemško prebivalstvo je zelo resen. Angleži bodo prav storili, če o tem ne dvomijo.

List nato poudarja da so Anglosaksonci pričakovali, da bo vodja kaj povedal o bodočih vojaških dogodkih, a so bili hudo razočarani. »Kar nas zadeva — je zaključil list — je dovolj, da vemo, da so se vodja in zavezniki glede bodočih dogodkov pripravili, kolikor je bilo v njih močeh. Tesno sodelovanje med Nemčijo, Italijo in Japonsko in tovarištvo v orožju vseh zaveznikov, ki se bojujejo na vzhodnem bojišču ob strani nemških vojakov, sta varno jamstvo za končno zmago.«

List »Deutsche Allgemeine Zeitung« pa podčrtava stvarnost, ki preveča govor nemškega vodje. Hitler je večeraj stvarno orisal veliko zamisel, da je treba iztržiti boljšeševsko nevarnost in Evropo za vedno osvoboditi od angleškega vmešavanja.

Pred obnovitvijo prometa med Turčijo in Bolgarijo

Carigrad, 28. aprila s. Nekateri listi poročajo, da bo promet med Turčijo in Evropo obnovljen najbrž 1. junija, ker bo porušeni most čez reko Argo končan 10. maja, čez Marico pa 20. maja. Turške železnice že pripravljajo potrebščine za obnovo prometa med Turčijo in Evropo v skladu s pogodbo, sklenjeno pred letom dni, so turške železnice prevzele kos proge, ki drži čez bivše grško ozemlje. Upajo, da bodo po obnovitvi železniskega prometa med Turčijo in Bolgarijo mogli poslati velike množine blaga, ki se je nakopičilo in čaka ob mejah obeh držav.

Boj z draginjo v Združenih državah

Rim, 28. aprila. s. Predsednik Združenih držav je poslal zbornici spomeniko, v kateri navaja razloge za ukrepe, ki jih je izdal za preprečenje slehernega nadaljnega zvišanja cen za življenje. Cene so se v Združenih državah že povišale za 15 odstotkov in bi se utegnile povišati še za 80 do 90 odstotkov, če ne bodo izdani odločni ukrepi. Treba je ustaliti cene, ki jih zahtevajo pridelovalci in omejitvi uporabo vseh bistvenih pridelkov in izdelkov, da bi jih lahko dajali vsem v enaki meri in jih ne bi bili delžni samo tisti, ki lahko plačajo visoko ceno. Ti cilji pa ne bodo doseženi, če bodo stroški za življenje še naprej rasli.

Osrednjo hrvaško policijsko šolo so z velikimi slovesnostmi odprli večeraj v Zagrebu.

Pri nesreči na podzemeljski železnici, ki veže Newyork z New Jerseyem, je bilo po uradnem poročilu 263 ranjenih.

Ruske naloge in dolžnosti glede vojne izdelave

Rim, 27. aprila. s. Uradno glasilo ruske komunistične stranke »Pravda« objavlja pod naslovom »V vsakem pogledu najstrožja disciplina« uvodnik, v katerem najprej pove, da zahteva vojna obilno izdelavo v vseh panogah industrije, potem pa prizna, da bi bil velik greh, če izdelave ne bi povečavali, čeravno dobivajo vojaki na bojišču vedno več orožja kakor pa ob začetku vojne. List potem pravi, da sovražnik še davno ni potolčen in da bo treba še precej naporov, da bo premagan in poudarja, da delajo za bojišča osi tovarne v Nemčiji, Italiji in v drugih zaveznikih državah. Prav to posebej povečuje potrebo, da se z vsemi silami pospeši in izboljša izdelava doma ter izrabijo vse tehnične izpolnitve pri delu, obenem pa je treba uvesti na vseh popriških stro-

go štednjo, ki se je morajo držati tudi najbolj napredne tovarne. Potrebno je, nadaljevati sovjetški list, štediti z gorivi, s surovinami in delovnim materialom. Potrebna je najstrožja gospodarnost tudi med tovarniškimi vodstvi kakor tudi na upravnem področju. Končno je nujno potrebno, da se poostri borba proti tratenju, odpadke pa je treba do skrajnih možnosti izkoristiti. Prav posebno pa je treba štediti z gorivi, kajti najvažnejše premogovno središče, to je Donška kotlina, je v sovražnikovih rokah. List končuje z ugotovitvijo, da se mora štednja raztegniti prav do poslednjega in najmanjšega predmeta, pa naj bo za domačo porabo ali za vojno, kajti tudi stroga štednja je neke vrste orožje, ki bo pomagalo bojevnikom za doseg zmage.

Indija v novem političnem in vojaškem položaju

Izjave indijskega voditelja o kljubovanju vsem nevarnostim
Zanimiv govor Rooseveltovega zaupnika Johnsona

Bangkok, 28. aprila. s. Iz Kalkute poročajo, da je predsednik indijskega kongresa Pandit Nehru dejal časnikarjem:

»Mi ne bomo storili nobenega koraka do angleške vlade in bomo rešili naša vprašanja ter pogledali nevarnostim v obraz z modrostjo in z vztrajnostjo, ki bosta pač potrebni. Če Cripps meni, da se je zaradi njegovega obiska položaj Indije izboljšal, se hudo moti. Trdil je, da se mi izogibamo nevarnosti, toda to je čudna obdolžitev, v kolikor so nam odrekli ravno pravico do odgovornosti, ki smo jo hoteli prevzeti. Presenetilo me je, da angleška vlada še vedno uporablja svoje zaščitniško govorjenje izpred vojne in skuša pred svetom nastopati kot nekak razsodnik za Indijo.«

Nehru je potem obsodil sklep pokrajinskega zbora v Madrasu, naj se ustanovi samostojna mohamedanska država v Indiji. Izrekel je tudi začudenje nad tem, da je bivši ministrski predsednik kot član izvršnega odbora indijskega kongresa tudi potrdil to zahtevo. Tako vedenje vodilnega člana kongresa je več kakor čudno.

Rim, 28. aprila. s. Polkovnik Johnson, Rooseveltov zaupnik, ki se zdaj mudi v Indiji, je imel na neki pojedini v Patiali propagandni govor, ki ga je končal s trditvijo, da bo ameriško ljudstvo ostalo zvesto indijskemu ljudstvu. Odgovarjal mu je maharadža iz Patiale, ki je pokazal največje veselje nad posegom velikega ameriškega ljudstva v indijske zadeve ter razglasil Združene države za orožno svobodnih narodov. Pri teh govorih ni nihče niti po naključju izrekel imena Anglije, ki torej tudi v svojem indijskem cesarstvu stopa na drugo mesto, umikajoč se svoji podjetni zavezniki. Kar se dogaja v Indiji, prav za prav spada v položaj, ki se vedno jasneje odraža vse odkar so Združene države stopile v vojno. Moč angleškega cesarstva ugaša in po političnih zmotah ter vojaških neuspehih se kažejo

znamenja o razkroju, ameriška vlada pa povsod vztrajno dela, da bi si zagotovila angleško dediščino.

Nemiren političen položaj v Perziji

Carigrad, 28. aprila. s. V turških političnih krogih so še vedno pozorni na položaj v Perziji, zlasti, ker ima Perzija skupne meje s Turčijo in vzbujata perzijski notranji položaj pri Turkih opravičen nemir. Turčijo, pa tudi Perzijo veže zgodovinsko prijateljstvo, zato turško ljudstvo neposredno čuti stisko perzijskega ljudstva, v kolikor Perziji ne morejo nadaljevati poprejšnjih gospodarskih stikov s Turčijo. Upore v Perziji je treba pripisovati angleško-ruski zasedbi. Angleži in Rusi so povzročili pomankanje živeža, ker kar na kraju samem zasegajo zaloge za svoje vojske ter uporabljajo železnice in ceste v Perziji zgolj za svoje potrebe in preprečujejo izmenjavo blaga med različnimi pokrajinami ter tako ogražajo civilno preskrbo. Ljudstvo težko prenaša zasedbo. Vsi ti razlogi so privedli do vstaje Kurdov, ki še ni zadušena, kakor trdi perzijska vlada.

Obisk nemškega generala v turški prestolnici

Ankara, 28. aprila s. V turško prestolnico je dopotaval nemški general Guhr, da bi vrnil obisk, ki ga je v Berlinu naredil predsednik turške vojne akademije.

Novi milijoni za turško obrambo

Carigrad, 28. aprila s. Veliki turški narodni skupščini so predložili zakonski načrt, ki se nanaša na nov izredni prispevek za državno obrambo. Prispevek znaša 30 milijonov turških funtov.

Vesti 28. aprila

V Kareliji je na bojišču padel finski general Karo Viljanen, ki je bil dan pred svojo smrtjo imenovan za generalnega majorja.

Srbska narodna banka bo izdala nove kovance in sicer 15 milijonov kovancev za 2 dinarja in po 20 milijonov kovancev za 1 in 0,50 din. Kovance bodo imeli na eni strani vtisnjen srbski grb z napisom »Srbija«, na drugi pa vrednost z letnico.

Podmorski predor med glavnim japonskim otokom Honšijem in otokom Kjusijem bodo odprli te dni. S tem bo večina prometa med osrednjima deloma japonskega ozemlja šla po suhem.

Na ruskem bojišču je na čelu svoje stojnje padel znani nemški zgodovinar prof. Fleyer. Šel je v vojsko leta 1939 kot prostovoljec in si je prislužil veliko odlikovanj.

Na Hrvaškem so začeli s pripravo za delo nove železniske proge med Banjaluko in Okučani. Nova proga bo vezala Bosno naravnost s Slavonijo.

Mednarodni Rdeči križ je japonskemu zunanjemu ministrstvu sporočil imena 227 Japoncev, ki sta jih dali internirati ameriška in avstralska vlada.

Grški minister Gotzamanis se je vrnil z nadzorstvene poti po otoku Kreli ter izrekel zadovoljstvo nad velikimi uspehi, ki jih obeta napredek poljedelstva na otoku.

Japonska družba »za razvoj duha cesarskega ukaza« (s katerim je Japonska napovedala vojno Angliji in Ameriki), je izročila italijanskemu, nemškemu in siamskemu častniškemu zboru častne meče. Meče so v imenu omenjenih vojska sprejeli poslanički vseh treh držav.

500 letal je krožilo večeraj nad japonsko prestolnico, ko so v nekem svetlišču pristevali med bogove 15.000 vojakov, padlih na kitajskem bojišču.

Nemške oblasti so razpisale nagrado 100.000 mark za tistega, ki bi našel sled za francoskim generalom Giraudom, ki je pobegnil iz nemškega ujetništva. Kdor bi generalu na begu pomagal, bo kaznovan s smrtjo.

Ameriški pomorsko poveljstvo sporoča, da je ob zahodni ameriški obali bil potopljen rušilec »Sturdevand« in sicer zaradi podmorske eksplozije. Rušilec je imel 1090 ton ter 122 mož posadke.

Iz Washingtona poročajo, da so odposlali ameriške čete na ozemlje republike Venezuele. Venezuelska vlada je sama dovolila prihod čet na svoje ozemlje. Venezuelska vlada in begujska holandska vlada v Londonu sta podpisali dogovor o skupni obrambi holandskih otokov Curacao in Aruba.

Ameriški poslanik Leahy bo pred odhodom iz Vichija sprejel pri maršalu Petainu in predsedniku vlade Lavalu.

Lep obračun potujoče skupine narodnega gledališča Izredno veliko razumevanje in umetnostno čustvovanje podeželskega občinstva Ljubljanske pokrajine

Ljubljana, 27. aprila. Ko se bližamo zaključku sezone Narodnega gledališča v Ljubljani, nas je zanimal tudi obračun njegovega — kako bi rekli — pododdelka, to je potujoče skupine članov Narodnega gledališča, o katerem smo večkrat čitali, da z uspehom nastopa v nekaterih krajih Ljubljanske pokrajine. Obrnili smo se zato na enega vodilnih članov te skupine, g. režiserja Milana Košiča, s prošnjo, naj nam odgovori na nekaj stavljenih vprašanj. G. Milan Košič nam je takole odgovarjal:

»G. režiser, ob koncu letošnje sezone nam, prosimo, povejte, kdo ste in kaj ste delali to sezono po pokrajini?»

»Smo skupina članov Narodnega gledališča, ki gostuje po posameznih večjih krajih Ljubljanske pokrajine. Skupino tvori režiserji: Peter Malec, Jože Kovič in Milan Košič, igralke Mira Danilova, Elvira Kraljeva in Ema Starčeva ter igralci Franjo Blaž, Danilo Gorinšek, Just Košuta in Rado Nakrst, seveda pa so igralci tudi vsi trije režiserji, ki običajno igrajo važnejše vloge.»

»Prosimo Vas za pregled Vašega dela.»

»Pregled bi bil naslednji: Igrali smo Knittlovo »Vio malo«, Arxovo »Izdajo pri Novari«, Šurekovo »Pesem s ceste«, Okence »Scheinpluvske in pa Benedettijske »Rdeče rože«. Gostovali smo v naslednjih krajih: v Metliki, Črnomlju, Novem mestu, Trebnjem, Višnji gori, Zalnji, Kočevju, Ribnici in na Viču. Vseh predstav smo imeli v tej sezoni 38!»

»Kakšno je Vaše mišljenje o umetnostnem čustvovanju občinstva v naših večjih podeželskih krajih?»

»Dobili smo vtis, da je podeželsko občinstvo mnogo bolj občutilo potrebo po resnični gledališki kulturi in umetnosti, kakor pa občinstvo glavnega mesta pokrajine, to je Ljubljane. Podeželsko občinstvo je dosti bolj dostopno, manj nasičeno z umetnostjo in zato tudi bolj dovzetno.»

»In kakšen okus ima občinstvo v podeželskih krajih?»

»Prav izbran! Drame so imele vedno večji uspeh, kakor komedije in veselice! To nas je prav presenetilo! Izvajanju resnih dram je občinstvo povsod sledilo izredno zbrano in pazljivo, tako, da niti ne more biti kakšnega govora o tem, da je pokrajinsko občinstvo dostopno samo burkam

in veseligram. Trdil bi narobe: da to občinstvo odklanja manjvredno blago in da hoče prebivalstvo visokokvalitetni repertoar, — ki ga pa tudi razume, saj skoraj ni hiše, kjer ne bi bilo nekaj knjig na polici. Dostikrat zastrim, kako visoko kulturo imajo ljudje in tudi kako izvrstno razumejo književnost drugih narodov!»

»In praktično, vam je šlo očinstvo kaj na roke?»

»Praktično! Že s tem se je izkazalo, da je šlo pogosto tudi po ure daleč, samo, da se je moglo udeležiti naših predstav, celo visoki sneg je občinstvo žalilo, samo da je prišlo k nam! Da, celo, če smo mogli dvorane le slabo zakuriti, je občinstvo vztrajalo v plaščih in suknjah! Res ganljiva ljubezen ljudi do dramske umetnosti! In občinstvo je bilo vedno navdušeno ter ni nikoli izpustilo poteka predstave. Ovacije med dejanji in na koncu predstav so nas mogle o tem prepričati!»

»Torej vam je občinstvo dalo še pogumal?»

»Da, občinstvo nam je dalo pogumal! To pa kljub naporom, ki jih zahtevajo taka gostovanja! Vedno smo šli z veseljem na taka gostovanja in z veseljem opravljamo to prelepo kulturno nalogo! Ginja je bila tudi tvorna pomoč, ki smo jo bili v nekaterih krajih deležni s strani posameznikov, tako pri organizaciji predstav, pri prodaji vstopnic, pri reklamirani, pri opremi odhaja in pripravi dvoran. Povsod so nam šli z izredno vneto na roke tudi krajevni uredniki in dopisniki ljubljanskih dnevnikov ter so vedno objavljali naš spored in reklamne novice.»

Vojaske in civilne oblasti pa so pokazale veliko razumevanje za naša gostovanja ter so tudi zastopniki teh oblasti tudi dostikrat prisostvovali našim predstavam, o katerih so se izražali kar najbolj pohvalno!»

»Če bo možnost dana, bomo te počitnice dobro izkoristili ter bomo z veseljem zopet odrinili na gostovanja na Dolensko, na Notranjsko in v okolico Ljubljane!»

Tako se je zaključil ta kratek, toda zanimiv intervju, ki daje posebno luč in posebno lep vpogled v kulturno življenje Ljubljanske pokrajine, zlasti njenega podežlja. (r)

Stanovanjski najemniki so tudi zaščiteni

Ljubljana, 28. aprila.

Pri okrajnem sodišču je bilo v tem letu doslej podanih 310 stanovanjskih odpovedi, ki se nanašajo na izpraznitev raznih stanovanj in obratnih lokalov. V prvi vrsti so bila odpovedana mala stanovanja najemnikom, stanujočim bolj na periferiji mesta. V največ primerih so bila odpovedana stanovanja zaradi neplačila najemnine, katero so najemniki ostali dolžni po več mesecih. Treba je omeniti, da sodišče dostikrat zavrne odpoved, ki je bila prepozno vložena in ki je navajala, da je najemnik ostal dolžan najemnino le za oni mesec, za katerega je bila podana odpoved. Mora poteci celi mesec, nato lahko gospodar odpove, možno pa je tudi, da najemnik plača najemnino v poznejšem roku nekaj dni po 1. v mesecu. Dalje je bilo letos mnogo stanovanj odpovedanih iz razloga, da gospodar sam potrebuje stanovanje ali pa ga potrebuje za svoje, v prvi vrsti za sinove in hčere, odpovedana pa so bila stanovanja tudi najemnikom, ko je bila hiša prodana in je postal kupec novi gospodar, ki je stanovanje sam potreboval, ker je poprej imel kje najeto kako stanovanje.

Kako je s stanovanjskimi podnajemniki? Tudi oni so po uredbi od 17. oktobra 1940 zaščiteni. Bilo je že več pravnih, v katerih je sodišče odločilo v prilog stanovanjskim podnajemnikom. Pri stanovanjskih podnajemnikih pa je treba upoštevati še drugo okolnost, namreč opremo sobe in posteljnino odnosno postrežbo. V pogledu zaračunavanja najemnine za opremljene sobe pa obstaja posebna uredba, ki je bila objavljena v »Službenem listu« št. 80 z dne 11. oktobra 1941 in ki jo je bil izdal Visoki Komisar.

V kazenskoprnem pogledu je bila pred okrajnim sodiščem zanimiva in za hišne gospodarje poučna razprava. Lastnik neke hiše je bil prijavljen sodišču, da je neupravičeno in protizakonito povišal neki stranki najemnino in s tem storil prestopok po členu 7 protidraginske uredbe, da je torej navijal cene stanovanj. Hišni gospodar je v svojem obširnem obrambnem zagovoru navajal, da sam ni nikdar skušal niti hotel zvišati prave ciste, v smislu pogodbe dogovorjene najemnine za stanovanje, pač pa je bila v dogovoru poleg najemnine tudi določena vsota za centralno kurjavo, katere stroški so se na vse stranke primerno po obsegu stanovanja razdelili in mesečno zaračunavali. Ker je postala centralna kurjava dražja zaradi raznih višjih režijskih

stroškov, podražil se je v prvi vrsti premož, zato je gospodar strankam zvišal dogovorjene najemnine. Sodišče je hišnega lastnika oprostilo od obtožbe, ko je posebej še zaslišal izvedenca, ki je izračunal v vseh podrobnostih višino prispevka, ki ga ima stranka plačevati za centralno kurjavo. Ta izvedenec račun se je v bistvu kril z navedbami obtoženca.

S Hrvaškega

Preden so slovaški novinarji zapustili hrvaško državo, potem ko so prebili nekaj dni na Hrvaškem in videli slovesnosti ob prvi obletnici hrvaške države, so poslali šefu hrvaškega tiskovnega urada tole brzojavko: Slovaški novinarji se najprisrčneje zahvaljujejo hrvaškim tovarišem, da so jim omogočili tako lepo bivanje na ozemlju bratske hrvaške države in da so jim omogočili spoznati leto Hrvaško. — Za dom spremni. — Dr. Hanko.

1. maja bo v zagrebškem umetniškem paviljonu prirejena velika razstava, ki bo prikazovala poslanek, delovanje in likvidacijo židovstva po celem svetu in končno tudi na Hrvaškem. Ob tej priliki bodo v paviljonu tudi filmski prikazi, ki bodo pojasnjevali težko židovsko vprašanje in druge zanimivosti iz širnega sveta. Vsa, kdor bo hotel, bo dobil na razstavi tudi bogato ilustrirano knjižico, v kateri bo opisano razdiralno delo mednarodnega židovstva.

Po celi Hrvaški bodo na praznik dela t. j. na 1. maj velike proslave, zlasti delavskih organizacij. Največjo prireditev bo gotovo izvedla hrvaška delavska zbornica v Zagrebu. Na prireditvi bodo nastopali znani zagrebški gledališki igralci.

24. t. m. je nemška narodna skupina v Zagrebu priredila večer nemških klasikov. V prvem delu literarnega večera so brali izbrana dela Goetheja, Schillerja in še nekaterih drugih znanih klasikov. V drugem delu pa so bila izvajana nekatera glasbena dela, kot »Faust«, »Marija Stuart«, »Don Carlos« in dr.

Pred nekaj dnevi je bila v ministru za narodno zdravje posebna seja, na kateri so razpravljali o zatiranju spolnih bolezni in prostitucije. Na seji so bili prisotni vsi merodajni faktorji.

Poseben odsek v ministru, ki ima nalogo, da se briga za dobro plume drobnice, je sklenil, da bo izbral letošnje najboljše plemensko drobnico, ki jo bodo lahko potem dobili le dobri in umni gospodarji proti majhni odškodnini, neka-

Profesor Tomec in dijakova stanovska dolžnost

Ko sem začel kot dijak zahajati k prof. Tomcu, je napravilo name izreden vtis, kako je pojmoval dijaško stanovsko dolžnost učenca. Do tedaj — do začetka VII. šole — sem bil prepričan, da je najvažnejši cilj učenca dobro spričevalo, ki ga pokažeš staršem in znancem, in pa pohvala, ki jo morebiti od le-teh sprejmeš. Drugi nagibi so se mi zdeli nepomembni. Šele pri prof. Tomcu pa sem spoznal močnejše nagibe, predvsem da je učenec dijakova stanovska dolžnost. Kot mora vsak človek delati, tako mora tudi dijak. Učenje, nam je razlagal, je dolžnost nasproti Bogu in Cerkvi. Če ga zanemarjaš, kršiš s tem božjo voljo. Je dalje dolžnost nasproti slovnarstvu, ki je tako majhen in zato še prav posebno potrebuje temeljito izobraženih ljudi, s površno izobrazbo Slovenci ne bomo mogli tekmovali z drugimi narodi. Dijakovo učenje je tudi dolžnost nasproti staršem, ki toliko žrtvujejo in si često pritrjujejo za svoje otroke. Predvsem pa ima korist od učenca dijak sam. Saj s tem razvija svoje zmožnosti, si pridobiva s tem potreben ugled v družbi. S svojim znanjem se boš v življenju preživljal in z njim boš preživljal, dobro ali slabo, svojjo družino, če jo boš kdaj ustanovil, je često dejal. »Študij je pred delom v KA,« je njegova značilna izjava. Pri sestankih ni skoraj nikdar opravičil še tako tehtnega opravičila. Če pa si dejal, da si se moral učiti in delati za šolo, je vzkliknil: »No, tu sem pa jaz brez moči!« Zato je slabše dijake le minimalno zaposlil.

Pokojni profesor je od dijakov zahteval, da študirajo sprosti, da ne odlašajo vsega na konec leta ali izpitni rok. Dijak si mora znati razdeliti čas in si ne sme pokvariti živcev, češ kaj nam pomagajo ljudje z dovršeno izobrazbo, pa so si pri tem uničili zdravje. In to največkrat zaradi lenuharjenja v začetku. Zato je naravnost tiral dijake, da so začenjali takoj z učenjem. Često je zbranim dijakom razlagal metode učenja, ki jih je odlično poznal. Marsikoga je klical k sebi, da mu je določil rok, v katerem je moral pokazati popboljšanje v šoli. Primerilo se je neredko, da dijak ni prestal pripravljati dobe samo zaradi slabega uspeha v šoli. Stalno je poudarjal potrebo po izvenšolskem študiju. Tu je na prvem mestu zahteval načelno vzgojo. Ker današnja šola naravnost zamori akcijske in organizacijske sposobnosti, namesto da bi jih razvijala, mora dijak le-te razvijati v dobri organizaciji. Vse to izvenšolsko delo mora šola dopolnjevati.

Visoko je cenil intelektualno izobrazbo, toda dajal je prednost vzgoji značaja. Talent ni vse, je stalno ponavljal. Za uspešen študij je potreben poleg talenta značaj. Tega pa današnja šola malo ali nič ne vzgaja. Strogo je nastopal proti hvallisanju mladih talentov, ker to močno škodi značaju. »Koliko talentov smo s tem že zgubili!« je često dejal. Njegova posebna sposobnost, ki je nisem doslej opazil pri nobenem profesorju, je bila sposobnost krepiti in razvijati fantovo voljo. Znal je fanta voditi po potu najmanjšega odpora. Često je bilo mogoče spoznati, kako temeljito zna odkrivati in odpravljati težave in ovire, ki slabe voljo. V tem je bil sijajen teoretičen in praktičen psiholog. V tej zvezi je često poudarjal, da naj dijak čim prej začne stvarno misliti in se naj čim prej otrese fantastičnega in lahkomišelnega pojmovanja šole in življenja.

teri pa celo zastoj. Namen tega je, da bo na Hrvaškem v kratkem času le najboljše drobnice tako za zakol, kakor tudi za izvoz.

Zagrebsko mestno poglavarstvo bo izdalo za bodoče poletne mesece 48 dovoljenj za prodajanje sladolepa po zagrebških ulicah.

Duce imenoval novega podtajnika stranke

Rim, 27. aprila. s. Na predlog tajnika stranke fašista Maria Permesia, rojenega leta 1910, po poklicu odvetnika, člana stranke od 21. aprila 1928, častnika pilota, prostovoljca v Vzhodni Afriki, v Spaniji in v sedanji vojni, trikrat odlikovanega za vojaško hrabrost. Novi podtajnik je bil poprej je nadzornik stranke. Novemu podtajniku je bilo poverjeno vodstvo političnega tajništva stranke.

Novice iz Države

Pristanišča na Adriatiku in ureditev balkanskega ozemlja. List »National Zeitung« iz Essena piše: Bodoča ureditev balkanskega ozemlja bo odprla Italiji nove perspektive za njeno bodočnost. Trieste in Fiume bosta poklicana, da razvija pomorski in kopenski promet med Italijo in balkanskimi državami v mnogo večji meri, kakor pa doslej. Trieste je s Slovenijo dobil svoje zaledje in že sedaj deluje v Ljubljani poseben odsek triestinske trgovske zbornice. Poseben uspeh se obeta Fiumeju ki je imel doslej malo prometa zavaljo konkurence Borgonova. Jugoslavija je ovirala izvoz iz Madžarske proti Fiumeju. Sedaj se je v tem pogledu mnogo izboljšalo. Zraven pristanišča bodo uredili posebno industrijo, ki bo pripadala tako imenovaniemu svobodnemu pristanišču. Razen Madžarske bo tudi Hrvaška usmerila svoj izvoz v to pristanišče, posebno pa bo izvažala les in boksit. Prav tako bo moral Fiume poskrbeti za blaginjo in potniški promet ob dalmatinski obali. Promet z Albanijo in Crno goro bo v glavnem potekal skozi Bari in Brindisi. Bari bo imel najboljše zveze, kajti na nasprotni strani morja se bo uredila prečna železniška zveza, ki bo tekla skozi Albanijo do Skoplja in se bo zvezala z Grčijo in Bolgarijo. Ta železnica, ki bo imela zvezo tudi s Carigradom in Atenami, se bo začela v albanskem pristanišču Drač.

Pohojene gredice v Kongresnem parku

Ljubljana, 28. aprila.

Skoraj slehernega meščana zanese pot od časa do časa v naš lep Tivoli, morda še v kak drug mestni park ali pa čez Kongresni trg. Brezbrizen pešec še videl ne bo, kaj vse morajo trpeti naši lepi nasadi in vrtni gredice zavaljo brezobzirnih ljudi. Zalostno sliko nudi Kongresni park. Mestna občina je bila prepričana, ko je urejala novi park, da bodo meščani pazili na gredice, in jih zato tudi ni ogradila. Pa se je uračunala. Kar poglejte, kakšen je ta park! Zelena trata je zelena samo delno. Ob robovih gred pa ni o travi niti duha ne sluha. Vse je pohojeno, da se trava sploh ne bi mogla več let zarasti. Kdo pa naj bi hodil okrog gredic, če pa je pot čez trato hližja. Tudi kuharice in gospodinje in številni tisti, ki imajo opravka v bližnjih trgovinah, jo mahnejo preprosto čez zeleno trato, lepo shojena pot vodi kar čez trato, kar je spričevalo za to, kakno znajo meščani varovati lepote mesta. Mestna občina se na vse načine trudi, kako bi mesto polepšala, meščani pa hajd na zelene gredice kot kože na pašo. Če ne bodo zalegle prošnje, bo morala pač občina tvegati še nekaj denarja za visoke in debele mreže, da ne bodo ljudje zamenjavali lepe in posute sprhajalne poti z zelenimi nasadi trave. — Prijatelji naše Ljubljane.

Bog je v svojih nedoumljivih sklepih poklical k Sebi prvega boreca
Katoliške akcije, gospoda profesorja

Ernesta Tomca

Naj mu bo dobri Bog plačnik za zvesto delo v njegovem vinogradu.
Gospod profesor pa naj pri Bogu izprosi blagoslova za naša prizadevanja.

Ljubljana, dne 28. aprila 1942.

Odbor Katoliške akcije

E. Wallace

RDEČI KROG

ROMAN

»Zakaj? — Oh, saj me je prav včeraj prosila, če bi ji mogel dati pet funtov predujga,« je dejal. — »Dejala mi je, da nujno potrebuje nekaj denarja in da ne more priti drugače do njega. Seveda ji ga nisem dal. Ni namreč moja navada, da bi plačal delo prej, preden je opravljeno,« je dejal Froyant samozavestno. — »Dajati denar vnaprej, veste, to spravi človeka lahko na beraško palico.«

»Znano mi je, da imate veliko število starinskih predmetov, gospod Froyant, in nekateri izmed njih so prava dragocenost. Ali vam je kakšen izmed njih v zadnjem času zmanjkalo?»

Froyant je kar poskočil. Ze sama misel, da bi ga kdo utegnil okrašt, ga je pretresla do dna duše. Ne da bi kaj rekel, je kar zdrljal iz sobe. Dobre tri minute ga ni bilo nazaj. Vrnil se je ves bled v obraz in z izbuljenimi očmi.

»Moj Budha,« je zasopel. — »Vreden je sto funtov! Se danes je bil na svojem mestu.«

»Pojdite po gospodično Drummondovo,« je dejal kratko detektiv.

Talija Drummondova je prišla. Stala je pred svojim delodajalcem, hladnokrvna, samozavestna, s sklenjenima rokama na hrbtu in pri tem le od časa do časa pogledala detektiva.

Sestanek je bil zelo kratek, a zato za gospoda Froyanta nič manj bolesten. Na dekleta pa, kakor je bilo videti, ta sestanek ni imel nobenega vidnega učinka. Iz Froyantovih strogovih in mrzlih pogledov bi bila vsekakor mogla spoznati, da so prišli njeni tatvini na sled. Nekaj časa je trajalo, preden je mogel Froyant kaj pametnega začeti.

»Vi, vi ste ukradli nekaj mojega!« je končno izbruhnil. Njegov glas je bil skoraj zadirčen. Tako je bil razburjen, da se je njegova obtožujoča roka kar tresla. — »Vi, vi, vi ste navadna tatica!«

»Prosila sem vas za denar,« je dejala dekletu skoraj hladno. — »Če ne bi bili tako lakomni in hudobni, bi mi ga bili gotovo dali.«

»Vi,« je potem blebetal Froyant in nato ves zasoplen nadaljeval: »Obtožujem jo, inspektor, obtožujem tatvino. Vi boste morali v ječo za to. Zapomnite si moje besede, dekletce! Počakajte, počakajte, in pri tem že spet vzdignil svojo foko. — »Pogledal bom, če mi je še kaj drugega zmanjkalo.«

»Lahko si prihranite to pot,« je dejala dekletu Froyantu, ko se je pripravljala, da gre pogledat. — »Budha je edina stvar, ki sem jo vzela. Navsezadnje pa je bil ta vaš Budha le majhna, zmaličena stvar.«

»Dajte mi ključec!« je zagrmel razjarjeni mož. — »Ah, če le pomislim, da ste odpirali tudi moja trgovska pisma!«

»Da, odprla sem tudi eno, katerega vsebina vam gotovo ne bo prijetna, mr. Froyant,« je dejala nadvse mirno in potem je šele Froyant zagledal, kar je držala v roki.

Čez mizo mu je podala pisemski ovitek in z izbuljenimi očmi se je zagledal v rdeči krog. Toda besede, ki so bile zapisane v krogu, so bile meglene in nerazločne. List je spustil iz rok, sam pa se je sesedel na stol.

IX. poglavje.

TALIJO ZASLIJUJEJO

Sodnik je bil dobrončen človek in zdelo se je, da mu je vsa stvar neprijetna. Njegov pogled je šel od neobčutljivega gospoda Parra, ki je stal kot priča, pa do dekleta, ki je sedelo za zamreženo ograjo. Bila je skoraj tako hladnokrvna in samozavestna kakor Parr sam. Njen lep obraz, ki je zbujal zanimanje

ob vsaki priliki, je bil v slikovitem okolju policijske dvorane še bolj izrazit in očarljivejši.

Sodnik se je sklonil in pogledal na obtožnico, ki je ležala pred njim na mizi. V obtožnici je bilo navedeno, da je obtoženka stara 21 let in da je po poklicu osebna tajnika.

Ta mož postave, ki je doživel v življenju že veliko pretresljivih presenečenj in ki se ni čudil niti najbolj nenavadnim in neverjetnim dogodivščinam, ni mogel tokrat drugače, kakor da je z obžalovanjem zmajeval z glavo.

»Ali je ta ženska že od prej pri nas kaj slabo zapisana?« je vprašal in je istočasno čutil, da je skoraj bedasto, če bi govoril o tej vitki in skoraj otroški jetnici kot o ženski.

»V zadnjih dneh je bila pod nadzorstvom, gospod sodnik,« je odgovoril inspektor Parr, »toda dozdej še ni imela nobenega opravka s policijo.«

Sodnik je pogledal čez naočnike na dekletu.

»Ne morem razumeti, kako ste mogli priti v tako težak položaj,« je dejal dekletu, ki je bila na videz vzgojena kakor prava dama. »Obtoženi ste, da ste se omadeževali s tatvino nekaj funtov. To je vse, kar vam je prinesla vasa nepoštenost, čeprav je bil predmet, katerega ste ukradli, vreden veliko več. Mnenja sem, da ste bili v hudi tiski in da ste zelo potrebovali denar. In prav zaradi tega je bil kipec za vas velika skušnjava, vsekakor pa to ne opravičuje vašega dejanja. Zdaj vas časno odpuščam in vas pozivam, da se boste javili takrat, ko vas bomo spet poklicali na sodbo. Obljubim vam, da vas bom tedaj sodili tako kot one, ki pridejo prvič pred nas. Najresnejše pa vas opozarjam, da se morate odslej obnašati pošteno in se izogibati podobnih neprijetnih dejanj.«

Talija se je nalahno priklonila in zapustila zamreženi prostor ter se podala v drugi policijski urad. Za njo pa so poklicali naslednjega obtoženca.

Ljubljančani potrebujejo mnogo gnoja

Novi val kmetovanja je spravil na dnevni red tudi to vprašanje

Ljubljana, 28. aprila. Novi val kmetovanja, ki je letos zajel toliko Ljubljančanov, je ustvaril tudi razna vprašanja, s katerimi se Ljubljančani dosedaj niso bavili. Tako je nastalo sedaj veliko vprašanje, kje dobiti dovolj raznovrstnega semenja in sadik za vse te, ki hočejo letos prvič postati »mestni kmetovalci«. Posebno za semnski krompir vlada veliko povpraševanje in poročali smo o velikem navalu na mestni gospodarski urad. Za silo in na razne načine pa bodo Ljubljančani le spravili skupaj potrebno semenje, tako da njive ne bodo prazne.

Ze pred meseci je bilo med Ljubljančani veliko povpraševanje za zemljo in kar srečnega se je počutil, kdor je dobil v obdelavo kako njivo ali parcelo. Tudi mestna občina je letos razdelila med prosilce še več svoje zemlje v obdelavo kakor lani in le občudovati je te marljive nove vrtnarje, s kako vneto so se vrgli na delo.

S tem pa so nastala zopet nova vprašanja. Ponekod je bilo treba namreč ledino zorati, torej kje dobiti orača, drugi so bili zopet v zadregi, kje dobiti potrebno orodje, zlasti motike. No, Ljubljančani so dobri ljudje ter si radi pomagajo drug drugemu. Zgodi se, da z eno motiko ali rovnico obdeluje svoje njivice kar po troje in še več družin!

Veliko pa je tudi vprašanje, kje dobiti dovolj gnoja za vse te njivice. Ljudje si pomagajo na vse mogoče načine. Ponekod v predmestjih s stranišnicami, s kurjim in zajčjim gnojem in podobno. Ti ljudje pač niso živinorejci in nimajo gnojnih jam, torej ne govejeje in ne konjskega gnoja. Gnoje s pepelom, s cestnim blatom, s smetmi in podobno. Sedaj vidimo, kako res bi bila Ljubljančani potrebna velika kompostarna, kamor bi mestna občina dala dovažati pobrane smeti, iz dozorelega komposta pa delila gnoj med te male pridelovalce. Na ta način bi imela Ljubljana sa-

ma dovolj gnoja, ne vstevši tistega, ki bi prišel iz raznih gospodarskih poslopij, kjer imajo dosti živine in konj, pa sami gnoja ne potrebujejo. Ideja je bila že sprožena lani in čas bi bil, da bi se izvedla. Nikoli ni prepozno. Ko so ti mali ljudje v Ljubljani spoznali lepi užitek vrtnarstva, ga ne bodo opustili niti tedaj, ko bo živil na pretek in bi mestna kompostarna tudi tedaj prišla prav.

Ni treba še posebej omenjati, da je Ljubljana postala zaradi teh novih vrtnarjev tudi velik kupec umetnih gnojil. Trgovci, ki prodajajo kajnit, kalijevo sol, razne dušikove spojine, fosfate, apno itd., zatrjujejo, da Ljubljančani sami neverjetno mnogo pokupijo teh umetnih gnojil in da trgovci komaj sproti obnavljajo zaloge onih gnojil, ki so še na razpolago!

Taka so torej nova vprašanja, ki so nastala za Ljubljančane zaradi njihove nove, toda umilje in razveseljive vneze za kmetovanje in vrtnarjenje, umilje, ker izvira iz skrbi za prehrano! (r.)

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

Lastnikom radijskih aparatov

Ljubljana, 27. aprila.

Tiskovni urad Visokega komisariata sporoča:

Z naredbo, ki se pripravlja, je Visoki komisar odločil, da posestniki radijskih prejemnikov, ki so predložili prošnjo za spregled dolžnosti predaje aparatov, lahko v pričakovanju rešitve prošnje počakajo z oddajo do 10. maja 1942-XX.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek, 28. aprila: Pavel od K.
Sreda, 29. aprila: Peter, muč.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: dr. Piccoli, Tyrseva c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

V ponedeljek, dne 4. maja t. l., se prične ob štirih pop. v Higienem zavodu, oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok tečaj o negi in prehrani dojenčkov. Vpisovanje v tečaj, ki bo samo popoldanski, se vrši vsak delavnik dopoldne tudi telefonsko na števil. 44-71 istotam (Dežji dom). Ure in dnevi tečaja se bodo določili po ustnem dogovoru.

Popis vseh dimnikarskih del po nalogu Visokega Komisariata izvršen prihodnje dni v Ljubljani Hišni lastniki (upravitelji) bodo prešli za vsako zgradbo 2 enaki vprašalni poli, ki jih je treba natančno izpolniti s črnilom po navodilih, ki se nahajajo v opombah na poli sami. Če se nahaja pod isto hišno številko več zgradb (začetne stanovanjske zgradbe, tovarniški objekti itd.), je treba izpolniti za vsako zgradbo, v kateri so kurišča, po 2 vprašalni poli. Izpolnjene vprašalne pole bodo pobrali mestni uslužbenci po preteku 5 dni po dostavitvi pol.

Zlato nalivno pero je v torek, 21. t. m. v svoji službi pri dostavljanju izgubil starejši mestni služitelj na poti od straznice na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti 62 po Einspielerjevi, Lavričevi, Parmovi in Kamniški ulici do bežigradske šole. Kdor se zaveda sedanjih razmer nižjih javnih uslužbencev, se bo gotovo usmilil in našel pero vrnil v mestnem ekspeditu v III. nadstropju leve hiše magistrata ali pa v našem uredništvu.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Torek, 28. aprila: ob 17.30: »Ifigenija«. Red A.
Sreda, 29. aprila: ob 17.30: »Zaljubljena ženca«. Red Sreda.
Četrtek, 30. aprila: ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Izven.

Opera:

Torek, 28. aprila: Zaprt (generalka).
Sreda, 29. aprila: ob 17: »Prijatelj Fric«. Premiera. Red premierski.
Četrtek, 30. aprila: ob 17: »Prodana nevesta«. Izven. (Zelo znižane cene od 15 lir navzdol.)

Wolfgang Goethe: »Ifigenija«. Osnovna misel te klasične igre v petih dejanjih je znamenita moč človečnosti in požrtvovalnosti, s pomočjo katerih je možno uničiti preklestvo in zlo. Usoda Ifigenije in Oresta, Agamemnonovih otrok, je prikazana v odločilnih trenutkih, ko vračata rodu Tantalidov spet srečo in pokoj. Igrali bodo: Ifigenija — Saričeva, Toasa — Milan Skrbinšek, Oresta — Jan, Pilada — Narkret, Arkasa — Gregorin. Režiser: Jože Kovič.

Uprava Narodnega gledališča opozarja p. n. obiskovalce gledališča na sledeče: telefonska naročila za nedeljske predstave sprejema dnevna operna blagajna samo ob petkih in sobotah. Naročene vstopnice morajo biti dvignjene do sobote ob 19, sicer bodo na razpolago novim reflektantom.

Prva slovenska uprizoritev Mascagnijeve opere »Prijatelj Fric«. V sredo bomo slišali pod taktirko dirigenta Demetrija Zebreta in v režiji Roberta Primožiča prvič v slovenskem jeziku delo Pietra Mascagnija: »Prijatelj Fric«, ki je poleg njegove »Cavallerie rusticane« najbolj znano delo. Kompozit ga je nazval »lirična pesem«. Opera je polna intimnih razpoloženj in lepot, ki najdejo izredno dojemljiv izraz v invencioznih skladateljevih melodičnih linijah. Za ljubitelje lepega arioznega petja in melodične glasbe bo ta opera velik muzikalni užitek. Pelj bodo: Suzo — Vidaličeva, Frica — Franc, cigana — Golobova, doktorja — Popov, Hansa — Dolničar, Fridrika — Kristančič, Katarino — Poličeva.

Dal 15 al 30 aprile vengono emesse le nuove serie di

BUONI DEL TESORO NOVENNALI 5% A PREMI

Interessi e Premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 97.50 per ogni cento lire di capitale nominale, da versarsi sia in contanti che in cedole ammesse in sottoscrizione.
PREMI: ciascuna serie di L. 1 miliardo di Buoni concorre annualmente a n. 116 premi per un ammontare complessivo di L. 4.800.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Popolare di Milano — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio;

Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Cattolica del Veneto — Credito Commerciale, Milano — Banco Santo Spirito — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Belinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano — Banco Lariano — Credito Varesino — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Tutte le altre Casse di Risparmio, Banche e Banchieri, e Banche Popolari, iscritte alle Federazioni di Categoria, nonché gli Agenti di Cambio partecipanti alla Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio.

Od 15. do 30. aprila bodo emitirane nove serije

9 LETNIH 5% ZAKLADNIH BONOV s PREMIJAMI

Obresti in Premije so oproščene sleherne sedanje in bodoče davčine

EMISIJSKA CENA: lir 97.50 za vsakih 100 lir nominalne glavnice, plačljivo ali v gotovini ali s kuponi, dopuščeni za vpis.
PREMIJE: Na vsako serijo 1 milijarde lir-bonov odpade letno 116 premij v skupnem znesku 4.800.000 lir, ki se žrebajo vsakih 6 mesecev.
Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju, pod vodstvom zavoda Banca d'Italia.

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Popolare di Milano — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio;

Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Cattolica del Veneto — Credito Commerciale, Milano — Banco Santo Spirito — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Belinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano — Banco Lariano — Credito Varesino — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Vse ostale hranilnice, banke, bančniki in ljudske posojilnice, ki so včlanjene v zvezi bančne kategorije, kakor tudi menjalnični agenti, ki so člani družbe »Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio«.

S. S. van Dine KRIMINALNI ROMAN 53

»Zastrupljeni« je ponovila Sibila, kakor da bi prišel od nekega odmev in kakor da ni razumela pravega pomena izgovorjene besede. Vrtila se je na stolu in njene oči, ki so postale kar nekam steklene, so se zapile končno v Markhama. »Ravnala se bom slednjich le po vašem nasvetu. Imam neko prijateljico v Atlantic Cityju... Popoldne odpotujem.«

»Vaša odločitev je zelo pametna. Odlidite čim prej in skušajte ostali tam, dokler ne bo vse pojasnjeno.«

Sibila je pogledala Vanceja nekam prezirljivo.

»Zdi se mi, da ne bom mogla ostati zdoma večno... Smatram, da sta mati in Ada obe...«

»Samo vaša mati... Ada je rešena.«

»O, res...?« je dejala zaničljivo. »Zdaj ostanem samo še jaz med njo in milijoni Greenejevih hiše.«

»Vaša sestra je prestala veliko nevarnost,« je ugovarjal Markham, in če ji ne bi zdravnik takoj prihitel na po-

moč, bi bili vi zdaj edini dedič teh milijonov...«

»To lahko vzbuja sum, ni res?« je dejala zbegano in odkritosrčno. »Toda, če bi si bila jaz zamislila to spletko, vam zagotavljam, da Ada ne bi bila rešena.«

Preden je Markham mogel odgovoriti, je Sibila skočila pokonci.

»Grem, da si pripravim vse potrebno za pot. Ne bi mogla niti ure več ostati tu.«

»In ji pustite odpotovati, gospod Markham?« se je začudil Heath ter ga pogledal, kakor bi dvomil o tem. »Od vseh Greenejevih je zdaj ona edina, ki ni bila... napadena.«

Spričo te resnice, ki si je nihče od nas ni upal povedati, smo umolkni.

»Gotovo je ne moremo prisiliti, da bi ostala,« je slednjich spregovoril Markham. »Če se kaj zgodi...«

»Razumem, gospod. Na vsak način bom takoj, čim odide odtod, poslal za njo dva najposobnejša tajna policista.«

Podjetni Heath je brž odšel telefonirati svoja povelja.

Vrnil se je skupaj z dr. Doremusom, ki je prav tedaj prispel.

Dobri možakar je bil nekje pozabil svoj blaženi nasmeh in njegov pozdrav je bil zdaj sila kratek in površen. Drumm in Heath sta ga pospremila v gornje nadstropje, mi pa smo ga počakali spodaj. Ko se je čez kakšne četrte ure spet vrnil, je bil njegov obraz čisto spremenjen.

»Torej?« je vprašal Markham. »Kaj nam morete povedati?«

»Nič več kot to, kar vam je že dr. Drumm povedal. Umreti je morala med prvo in drugo uro ponoči.«

»In kdaj ji je bil zadan strihinin?«

»Polnoči ali še prej. Preprosta razlaga, poslušajte. Nedvomno je ugotovljeno, da ga je použila s citrokarbonatom. Pokusil sem, kar je ostalo v kozarcu.«

»Bi nam po mrliškem ogledu lahko podali poročilo, v kakšnem stanju so mišice na nogah, ki so se sušile?« je vprašal Vance.

Doremus ga je osuplo pogledal in odgovoril kratko:

»To se razume.«

»In zdaj?« je vprašal Markham, ko smo bili spet sami. »Rad bi zaslisal Ado. Kako ji je bilo danes dopoldne?«

»Kar dobro,« je odgovoril Drumm nekam samozavestno; »obiskal sem jo

takoj potem, ko sem ugotovil smrt stare gospe. Nekoliko slabotna in zbegana je, to je razumljivo, sicer pa je njeno stanje še dosti dobro.«

»Ali ve, da je mati umrla?«

»Ne.«

»Ni ji treba tega praviti. Boljše bi bilo, če se ji to pove ob navzočnosti zdravnika,« je svetoval Vance.

Ada je sedela pri oknu in si podpirala brado. Gledala je na vrt, ki je bil pokrit s snegom. Zganila se je, ko nas je zagledala, da smo prišli v njeno sobo in oči so se ji razširile, kakor da se je nenadno nečesa prestrašila. Zaradi svojih zalostnih skušenj ji jih je bila doživela, je postala nenavadno bojazljiva, in to se ji je očitno poznalo na obrazu.

Vance in Markham sta jo skušala pomiriti in je bil slednjich Markham tisti, ki je načel vprašanje strupa.

»Zelo radi bi videli, da nam ne bi bilo treba omenjati mučnega dogodka, toda to, kar nam v zvezi s tem lahko poveste, je za nas temeljne važnosti. Ste bili večerj dopoldne, ko vas je postrežnica poklicala, v salonu?«

»Da,« je odvrnila Ada s težavo. Njena usta so bila čisto suha. »Mati me je prosila za revije in sem šla dol ponje.«

»Postrežnica je bila na presledku med stopnicami, ne?«

»Da, videla sem jo, da je odšla proti stopnicam za služinčad.«

»Ni bilo nikogar v vaši sobi, ko ste prišli tja?«

»Kdo naj bi bil tam?«

»To je tisto, kar bi radi zvedeli, gospodična Greene. Nekdo je moral vendarle dati strup v juho.«

Ada je vztrepetala, a odgovorila ni nič.

»Ni pozneje nihče več prišel k vam?«

»Nič.«

»In...« nestrpno je posegel v besedo Heath, »ste popili juho takoj, ali...?«

»Ne, nisem je popila takoj. Zeblo me je in sem si šla v Julijino sobo iskat staro špansko ovratno ruto.«

Heathu je bilo videti po obrazu, da je zelo nezadovoljen.

»Vedno je tako. Vedno je kakšna stvar, ki nam uide. Gospodična je pustila krožnik sam tam in lahko je kdo vrgel strupa.«

Ada nas je pogledala potro.

»Zelo mi je všeč, gospod Heath... Vance pa j: je zagotovil:«

»Ni vaša krivda, Ada. Narednik se ni čisto pravilno izrazil. Povejte mi rajši, če ste takrat, ko ste šli iz sobe, videli v njej Sibilinega psička?«

»Ne,« je začudeno odgovorila Ada. »Kaj pa ima opraviti Sibila psiček z menoj?«

Andrejčkov
Jože:

Zalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

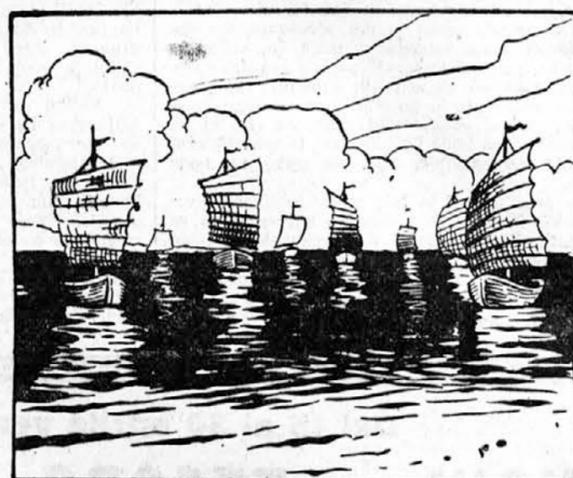
574.

Toda morje je nestanovitno in premoti najbolj skušnega mornarja. Nekaj dni sta ladji mirno pluli po valovih, kar se začne nebo temni. Valovi so pograbili ladji ter ju začeli gnati s sabo. Tema je bilo kakor ponoči, le bliski so zdaj pa zdaj pretргali grozeči mrak.

575.

Robertova ladja se je kmalu izgubila od »Lastovice«, ko je nna tej vse pokalo in škripalo od viharja, se je Aleš stisnil v svoj kotic ter tam prav goreče molil, da bi Bog odvrnil hudo uro in rešil brata, s katerim sta se komaj dobro sešla.

576.

Že drugi dan je vihar pojeňjal, toda »Lastavico« je zaneslo precej daleč proti Kitajski. Krenili so torej proti luki Kantonu, da bi ladjo popravili. Nekega dne so pa zapazili, da se jim bliža veliko majhnih kitajskih jadrnic, džunk, ki so navzlic nasprotnemu vetru urno plule.

Zemlja v starem in novem ogledalu

Od časov, ko so zemljo smatrali za ravno ploskev, podprto z 12 stebri, do danes, ko so jo vso že natančno premerili in stehali

V starodavnih časih so si nekateri pisatelji, kakor se vidi iz njihovih spisov, predstavljali našo zemljo kot ravno ploščo, podprto z dvanajsterimi stebri. Drugi so si jo zamišljali kot v neskončnost raztegnjeno ploščo. Hesiod si jo je predstavljaval tudi kot ploščo, ki visi nekako na sredini med nebom in pekлом. Nakovalo boga Vulkana — pravi Hesiod — je nekega dne padlo z nebesnih višav in je potrebovalo devet dni in devet noči, da je prispelo do zemlje. Sodobniki so se Hesiodu smejali. Dejali so, da je prenapet, oziroma pravi norec. In Hesiod res ni imel prav. Ne bi potrebovalo devet dni in devet noči tisto »nakovalo«, da bi priletelo na zemljo, če naj bi padlo z najvišje točke na nebu. Če bi v Hesiodovih časih odletelo s tiste točke v vsemirju, še danes ne bi padlo na zemljo. Niti s še tako natančnimi daljnogledi je ne bi mogli videti, kako z neznanako naglico hiti proti zemlji. Zemljo bi doseglo šele čez kakšno milijardo let.

Učili smo se potem tudi, da je zemlja osamljena krogla v svetovnem prostoru, ki se je bila nekoč pognala v večni ples okrog sonca s hitrostjo 100.000 km na uro. Poleg tega se zemeljska obla vrtili tudi okrog svoje osi s takšno hitrostjo, da točka na njenem ravniku naredi v eni sekundi 485 metrov poti.

Čudovita naravna ura

meri ritem stoletij in tisočletij. Je to dragocena perla narave in druge, njemu sorodne radioaktivne snovi, ki se pretvarjajo počasi v druge snovi, in sicer v določenih časovnih razdobjih, ki se v laboratorijih lahko natančno preračunajo. Sedemnajst stoletij je bilo treba, da se je komaj polovica določene količine radija spremenila v druge snovi. Na podlagi poučevanja radioaktivnih rudnin, ki jih vsebujejo razne hribine in spričo dejstva, da se te radioaktivne snovi neprenehoma pretvarjajo v drugačne, je bilo možno sklepati na starost zemlje. Izračunali so, da je zemlja stara približno 570 milijonov let. Po tem takem radij bje vseмирske ure zemeljskemu življenju. Ni potrebno devat našega planeta na skodelo ogromne tehnice, če hočemo zvedeti, koliko tehta. Zadržuje, če določimo s kako različno silo zemlja dvoje teles na zemeljskem površju privlači. Številka 6, za katero sledi še dvajset ničel, nekako približno podaja težo (bolje rečeno: maso) zemlje v tonah.

Telesa bi izgubila težo...

Če bi se zemlja vrtela okrog svoje osi sedemnajstkrat hitreje kot se v resnici (v tem primeru bi bila dan in noč dolga samo še po 42 minut), potem zemlja na ravniku ne bi imela nobene pri-

vlačne sile več. Telesa bi izgubila vso svojo težo. Ali si sploh morete predstavljati, kakšno nenadno presenečenje bi bilo za človeka, ko njegov trup ne bi čutil več, da ga glava kaj teži, in noge prav tako ne, da morajo nositi vse ostalo telo? Merjenje teže se je razširilo tudi na ostale svetove. Kubični centimeter snovi, iz kakršne so nekatere zvezde, tako imenovane bele pritlikavke lahko tehta 36 ton!... Drobec, debel toliko kot glavica male bučice, bi ubil človeka, če bi se vanj zadel.

Pa pogledjmo še malo, kako je kaj s temperatu-

ro — 70 stopinj pod ničlo so baje namerili na nekem kraju v Sibiriji. 63 stopinj vročine so imeli v Olbiji v italijanski Somaliji. To sta najvišja in najnižja toplotina, ki so ju dozdaj ugotovili na zemlji. Pri raznih poskusih, ki jih učeni moške delajo po laboratorijih, se lahko precej približajo tako imenovani ekrajni ničli, ki predstavlja nekaj skrajni tečaj mraza in smrt vsake snovi (273 stopinj pod ničlo). Najvišja temperatura, ki so jo dozdaj dosegli, pa je znašala 4300 stopinj nad ničlo. Takšno temperaturo so dosegli s pomočjo ognja pri eksploziji nitroglicerina.

Mnogo skrivnosti naše zemlje torej človek vendarle že pozna, čeprav jih je odkril počasi, drugo za drugo. Nedostopne pa so doslej ostale tajne, kakšna je prav za prav v resnici zemlja v svoji globlji notranjosti, do katere človek dozdaj še ni mogel dovolj na široko odpreti vrat in vsaj malo pokukati vanjo.

»Pastor angelicus« — film o Piju XII.

»Prvi popolni življenjepis še živečega slavnega moža«

Skoro pri kraju so že pri enemanju in izdelovanju lepega filma, ki se ga je lotila Osrednja katoliška kinematografska družba v Rimu z namenom, da z njim čim dostojneje praznuje papežev jubilej ter v njem v najverodostojnejši luči prikaže življenje in delo sedanjega papeža Pija XII., kakor tudi veliko delo, ki ga je opravil pred svojo izvolitvijo za vrhovnega cerkvenega poglavarja. Film se bo imenoval »Pastor Angelicus«. O njem beremo v italijanskih listih tele zanimive podrobnosti.

Zadnji prizor filma »Pastor angelicus« bo prikazoval sv. očeta, ko bo 14. maja letos šel iz svojih prostorov, kjer navadno biva v vatikanski baziliko k ljubilejni sveti maši. Film bo obstajal v glavnem iz dveh delov. V prvem bodo prikazovali življenje sedanjega papeža, preden je zasedel prestol sv. Petra. Gledalci bodo imeli priložnost videti, ko je živel in kaj je delal sedanjih vrhovni verski poglavar v mladeniški dobi, potem v času njegovega šolanja, njegovo življenje in delo v dobi, ko je bil papeški nuncij v Nemčiji ter končno njegovo delo v času, ko je bil vati-

kanski državni tajnik.

Prvi del filma »Pastor angelicus« so izdelali s posebnimi tehničnimi pripomočki. Pri izdelovanju tistega dela, v katerem bodo prikazovali delo in življenje papeža Pija XII. v najmlajših in mladih njegovih letih, so uporabili nešteto papeževih slik iz njegove mladosti, oziroma vse fotografografsko gradivo, kar so ga le mogli dobiti na razpolago in je bilo primerno in uporabno za filmanje. Kar pa se tiče življenja in dela sedanjega papeža v dobi, ko je bil nuncij v Nemčiji in pozneje kardinal in državni vatikanski tajnik, so izdelovalci filma našli lahko obilo kinematografskega gradiva.

Drugi del filma »Pastor angelicus« prikazuje, oziroma bo prikazoval življenje in delo Pija XII. kot papeža, in so vsi prizori posneti tako, kakor so se v resnici odigrali.

Na pristojnih mestih pripominjajo, da bo ta film prvi popolni življenjepis slavnega moža, ki še živi. Upajo, da bodo ta zanimivi film po vsem svetu prikazovali skoro istočasno lahko že v letošnjem juniju.

Električna namesto bodeče ograje

Tudi živina ima pred električno žico hušji strah kot pred bodečo

Berlin, aprila 1942. Napeljava bodeče žice prav gotovo ni najboljša rešitev, če hoče kdo ograditi svoj travnik, vrt ali kaj drugega, že zato ne, ker se pri takšnih ograjah človek ali žival lahko hudo opraska ali celo nevarno rani.

Nek Amerikanec iz države Wisconsin je na svojo žalost moral večkrat gledati, kako hudo se je njegova živina, ki se je pasla na travniku, ogra-

jenem z bodečo žico, ob tej ograji opraskala in si razrezala kožo. Prišlo mu je spričo tega na misel, da bi bilo dosti pametneje napeljati okrog travnika kakšno drugačno ograjo, da njegove živali ne bi bile vedno izpostavljene nevarnosti, da se zbodejo in si razrežejo kožo. Sicer ni znano, zakaj je prav za prav sklenil odstraniti žično ograjo in jo nadomestiti z boljšo. Morda tega ni storil zato, ker se mu je živina tako zelo smilila, pač pa le,

ker goveja koža — in seveda vsaka druga tudi — ni več toliko vredna, če je vsa porezana.

Bodečo žico je torej tisti Amerikanec sklenil nadomestiti z gladko. Priznal je, da je na porcelanaste izolatorje in vanjo napeljal tok majhne jakosti. Živina, ki se je pasla na tistem travniku, je kmalu spoznala, da ni prav preveč prijetno dotikati se žice in se je tega kmalu tudi čisto odvadila. Električni tok, ki ga je iznajdljivi Amerikanec napeljal v žico okrog svojega travnika, seveda ni bil smrtno nevaren.

Takšne vrste ograje so poznali in se jih posluževali tudi že v prejšnji svetovni vojni. Že takrat so z žico, ki so vanjo napeljali električni tok, ograjevali strelske järke in koncentracijska taborišča, v katerih so imeli vojne ujetnike. Pozneje so sprevideli, da bi se ta iznajdba dala uporabiti še kje drugod, tudi v mirnem času. Znano je vsaj toliko, da so v Ameriki na tisoče ograj, za katerimi se pase živina, vprav na ta način spremenili.

Žične ograje, v katere je napeljan električni tok, je svoj čas začela zelo priporočati najvišja kmetijska šola v Pensilvaniji. Tovarne so začele izdelovati posebne transformatorje, ki se lahko zvežejo bodisi z akumulatorji ali pa priklopijo na navadno omrežje električne žice.

Električne ograje so seveda morali delati pod nadzorstvom strokovnjakov.

Za konec še tole zanimivost: Konj, ki se je kdaj kakorkoli dotaknil električne žice, da ga je streslo, se neznanako boji vsake kovinaste žice in se je skuša na vsak način izogniti, če je v njej električni tok, ali ne.

Najstarejše ljubavno pismo

V Kaldeji so pred nedavnim našli med drugimi zanimivimi stvarmi iz davnih časov tudi ljubavno pismo, ki ga je neki mladi fant pisal svoji ljubljenci že pred približno 3800 leti. Prvoji, da je to ljubavno pismo sploh najstarejše, kar so jih dozdaj našli. V njem pa je napisano takole: »Gimil Marduh naslavljaja tele besede na najprijaznejšo gospodinjico Kasbujo. Naj bi božansko Sonce razsvetljevalo in večno ogrevalo Tvoje življenje! Pišem Ti, ker bi rad zvedel, kako Ti kaj gre. Daj, da dobim čimprej Tvoj odgovor. Živim v Babilonu in sem zelo žalosten, ker Te že davno nisem videl. Povej mi, kdaj bi lahko prišla sem. Srečen bom, ko me boš objela in jaz Tebe.«

Kakor se vidi iz tega prvega ljubavnega pisma, napisanega pred 3800 leti v Babilonu, že tedaj zaljubljenici niso dosti drugače pisali svojim izvoljenkam kot pišejo še danes.

Zahtevajte povsod naš list!

J. RENARD

ROMAN GRDEGA OTROKA

Gospod Lepic Korenčku.

Dragi moj Korenček,

Pisatelj, ki mi ju omenjaš, sta bila človeka kakor si Ti in jaz. Kar sta storila ona dva, lahko storiš tudi Ti. Piši knjige, potem jih boš bral.

Gospod Lepic Korenčku.

Dragi moj Korenček,

Tvoje davišnje pismo me zelo preseneča. Zaman ga prebiram. Ni v njem več Tvojega običajnega sloga, govoriš o čudnih rečeh, ki zanje nisva pristojna ne Ti ne jaz.

Ponavadi nam pripoveduješ o svojih drobnih zadevah, pišeš nam o redih, ki si jih dobil, o dobrih in slabih lastnostih, ki jih odkrivaš na vsakem profesorju, poročáš nam imena svojih novih tovarišev, javljaš, kako je s tvojim perilom, kako spiš in kaj ješ.

Čo me zanima. Danes pa ne razumem nič. Čemu, prosim, ostavek o pomladi, ko smo sredi zime? Kaj hočeš povedati? Ali potrebuješ pahovko? Tvoje pismo nima datuma in tudi ni razvidno, ali si ga pisal meni ali našemu kužku. Celo oblika tvoje pisave se mi zdi spremenjena in begata me razvrstitev vrst ter množica velikih začetnic. Skratka, zdi se, da nekoga vlečeš. Domnevam, da vlečeš samega sebe. Ne štejem Ti tega v zlo, pač pa naj ti bo v opozorilo.

Korenček gospodu Lepicu.

Dragi moj papa,

V naglici kratko pojasnilo k mojemu zadnjemu pismu. Nisi opazil, da je bilo spisano v verzih.

Kurnik.

Kurnik, kjer so prebivali po vrsti kokoši, zajci, prašiči in je zdaj prazen, je med počitnicami Korenčeva lastnina. Vanj ni težko priti; ker kurnik nima vrat. Nekaj drobnih kopriv zakriva prag in če jih Korenček gleda, kadar leži na trebuhu, se mu zdijo kakor gozd. Drobni prah pokriva tla. Kamni v steni se svetijo od vlage. Korenček se dotika stropa s svojimi lasmi. Tu je doma, tu se zabava in mu ni treba nerodnih igrač, zadošča mu njegova domišljija.

Njegova glavna zabava je v tem, da z zadnjico izkoplje štiri gnezda v tla, v vsakem kotu po enega. Kakor z grebljico grabi z roko k sebi kolobarje prahu in se z njimi zasipava.

S hrbtom se naslanja na gladko steno, kolena ima skrčena, roke trzi prekrižane na kolenih. Tako je v zavetju in se dobro počuti. Manj prostora res ne more zavzemati. Pozablja na ta svet, ne boji se ga več. Samo krepek grom bi ga utesnil splašiti.

Voda od pomivanja, ki teče nedaleč od onod skozi odtek kuhinjskega lijaka, zdaj curkoma, zdaj po kapljah, mu prinaša svežino.

Nenadoma poplah.

Bližajo se kljci, koraki.

»Korenček? Korenček?«

Skloni se glava, Korenček se skrči v kepo, se zrine v zemljo in v steno, neha dihati, obtane z odprtimi usti in srepim pogledom, čuti, da pogledi iščejo po temi.

»Korenček, si tu?«

V senec mu razbija, trpi. Zda, zdaj bo vzkliknil od groze.

»Ni ga, kujona. Kje vraga tiči?«

Kdor ga je iskal, odide, in Korenčkovo telo se nekoliko razmakne, se udobneje razšopiri.

Misel mu prehodi še dolga pota molčanja.

Toda šum mu napolni ušesa. Na stropu se je mušica ujela v pajčevino, brenči in se vrti. In pajek se spusti po niti. Tre-

bušček mu je bil kakor krušna sredica. Za hip obvisi, nemiren in zgrbaljen.

Korenček se čepe vzravna, oprezuje, čaka, kaj bo, in ko se pajek zažene, ko stisne mušico v zvezdasti objem svojih nožic, ko zadavi svoj plen, tedaj Korenček vstane. Zavzeto gleda, kakor bi hotel imeti svoj del.

Nič drugega.

Pajek se vrne pod strop, Korenček spet sede, se potopi vase, v svojo zajčjo dušo, kjer vlada tema.

Kmalu se njegova sanjarija kakor curek vode, ki ga zastavlja pesek, brez poleta razleze in presahne

Maček.

I.

Korenček je slišal praviti: Pri lovu na rake nič ne odiehta največjega mesa, ne čreva piščanca, ne mesarski odpadki.

Korenček pa pozna mačka. Vse ga zaničuje, ker je star, bolan in t uin tam že gol. Korenček ga povabi na skodelo mleka v kurnik. Sama bosta. Lahko, da se prikaže kakšna podgana za steno, toda Korenček mu obljubi samo skodelo mleka. Postavil jo je v kot in priganja mačka:

»Posluži se.«

Gladil ga po hrbtu, mu daje prijazne priimke, ga opazuje, kako pridno mlaska, potem se razneži.

»Ubogimi stari, kar privošči si za slovo.«

Maček izprazni skodelo, polize dno, pobriše rob in si oblizuje samo še z mlekom namazane ustnice.

»Si končal, čisto končal?« vpraša Korenček in ga kar naprej boža. »Gotovo bi rad pomlaskal še eno skodelo. Ampak sem mogel ukrasti samo tole. Sicer pa — malo prej ali malo pozneje.«

Pri teh besedah mu pritise na čelo cev svoje puške in sproži.